

หน้าแรก / บทความย้อนหลัง / ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (2020): ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2563 / บทความวิจัย

1 ไร้หายจน คนราชภัฏฯ : แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรม และปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ปาย่าง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เดโช แชน้ำแก้ว
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการและแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร้หายจน คนราชภัฏฯ ศึกษาแบบผสมวิธี เชิงปริมาณมีประชากรเป้าหมายได้แก่ ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 169 คน ใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เข้าร่วมโครงการ ปรากฏชาวบ้าน วิทยากร และผู้ประสานงานโครงการฯ รวมทั้งสิ้น 16 คน เลือกแบบเจาะจงวิเคราะห์ข้อมูลโดยพรรณนารีเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรม และปฏิบัติการ 1 ไร้หายจน คนราชภัฏฯ โดยรวมทุกด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การดำเนินการตามแผนงาน การ

Journal Information

Approved by TCI during 2020 - 2024

Indexed in TCI

บรรณาธิการ : รศ.ดร.สุพล สุธะพรหม

Make a Submission

เลขาธิการสถานศึกษาประจำวารสาร

Activate Windows
 Go to Settings to activate Windows.

1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ : แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรม
และปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ป่ายาง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

ONE ANTI-POVERTY FARM FOR THE PEOPLE OF RAJABHAT: DEVELOPMENT
GUIDELINES FOR MANAGEMENT OF TRAINING AND OPERATION CENTERS IN AREA
OF THE RUBBER TREE LEARNING RESOURCES MOO. 4, Tha NGIO SUB-DISTRICT
MUENG DISTRICTY, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

เดโช ข่าน้ำแก้ว

Daycho Khanamkhaew

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: daycho_kha@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการและแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ ศึกษาแบบผสมวิธี เชิงปริมาณมีประชากรเป้าหมายได้แก่ ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 169 คน ใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เข้าร่วมโครงการ ประชาชน ชาวบ้าน วิทยากร และผู้ประสานงานโครงการฯ รวมทั้งสิ้น 16 คน เลือกแบบเจาะจงวิเคราะห์ข้อมูลโดยพรรณานวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรม และปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ โดยรวมทุกด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การดำเนินการตามแผนงาน การประสานงานและการประเมินผล อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.15, S.D. = 0.75) และ 2) แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ ได้แก่ การวางแผนแบบมีส่วนร่วม และระดมแนวคิดที่สร้างสรรค์ การจัดสรรทรัพยากรในพื้นที่ และงบประมาณเพื่อการพัฒนา การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การประสานงาน และแจ้งกำหนดการได้ชัดเจน การประเมินผลการทำงานจากเก็บรวบรวมมาเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ ปรับปรุง และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

คำสำคัญ: 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ; แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการ; ศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ; แหล่งเรียนรู้พื้นที่ป่ายาง

* Received April 2, 2020; Revised July 15, 2020; Accepted September 16, 2020

Abstract

The objectives of this research article were to study manage situation and develop guidelines for management of training and operation centers in one anti-poverty farm for the people of Rajabhat. Mixed methods, Quantitative, Questionnaires were used to collect data from 169 project participants. The data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. Qualitative information from in-depth interviews with 16 key purposefully selected informants who were project participants, folk philosopher, lecturer and project coordinator were also used to voice their views. The findings revealed as follows: 1) Management situation of training and operation centers in one anti-poverty farm for the people of Rajabhat; in all aspects, planning, resource allocation, operations, coordination and evaluation were at a high level. ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.75). 2) Development guidelines for management of training and operation centers in one anti-poverty farm for the people of Rajabhat; There were participated planning and designed thinking, There were developed local resource and allocated budget, There were worked according to the plan and applying knowledge in daily life. Coordination and schedule were clearly identified. There were evaluation of performance from data collection to compare to the objectives to improve and utilize.

Keyword: One anti-poverty farm for the people of Rajabhat; Development guidelines for management; Training and operation centers; Area of the rubber tree learning resources center

บทนำ

การฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีทักษะความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น และเพื่อให้บุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ทักษะและประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมกลับไปปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพในการฝึกอบรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมได้เพิ่มพูนความรู้ทักษะประสบการณ์ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในทางที่ดีขึ้น ซึ่งนิยมใช้ในการพัฒนาบุคลากรทั้งก่อนการทำงาน ระหว่างการ

ทำงาน และหลังการทำงาน เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรม ผู้รับผิดชอบการฝึกอบรม ได้นำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วรรณภา ศรีพุทธสมบุรณ์, 2559)

สำหรับศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ ปาย่าง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภายใต้โครงการ ปฏิบัติการยกระดับคุณภาพชีวิต เพิ่มรายได้แก่ชาวมุสลิมชนท้องถิ่น การจัดการพื้นที่ทำกิน อย่างเหมาะสมยั่งยืนซึ่งจัดโดยสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยได้ให้ ความรู้ความเข้าใจแก่ชาวบ้านในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ทำกิน เป็นโครงการ “สืบ สาน รักษา ต่อยอด ศาสตร์พระราชา” โดยกิจกรรมภายในศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ มีการเสนอแปลงนาสาธิตจิตอาสาเฉลิมพระเกียรติ ประกอบด้วย หลักสูตรการทำปุ๋ยชีวภาพลดรายจ่าย การทำนาข้าวยุคใหม่รายได้งาม ค้นหน้าพารวย หลุมพอเพียงเลี้ยงหนี้ และพริกพลิกชีวิต มีการจัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชนแก่นักศึกษาและผู้สนใจ โดยการออกปาก ลงแรง ดำนาแปลงสาธิต ในลักษณะจิตอาสาเฉลิม พระเกียรติ (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2562) ทำให้เกิดการพัฒนาโครงการฯ และพัฒนาศูนย์เรียนรู้ได้ตามศักยภาพที่มีทิศทางที่ชัดเจน สามารถพัฒนาเป็นแนวทางการ บริหารจัดการศูนย์เรียนรู้เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบในอนาคต (จุฬารพร แซ่หลี่, 2563)

จากความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ : แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรม และปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ปาย่าง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรม และปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ ที่มี ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ปาย่าง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่ หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ปาย่าง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนธันวาคม 2562-เดือนมีนาคม 2563 รวม 4 เดือน มีพื้นที่วิจัยได้แก่ ศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ปายาง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจิว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ประชากรเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรเป้าหมาย คือ ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 300 คน (ศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการโครงการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏ, 2562) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 169 คน สุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยการสุ่มแบบบังเอิญ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรเป้าหมายเท่าที่จะหาได้ และสามารถให้ข้อมูลตามที่ต้องการได้ (สุทธิพร บุญมาก, 2560)

1.2 ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 16 คน ได้แก่ (1) กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ 5 คน เลือกเจาะจงผู้ที่สนใจและเข้าร่วมโครงการฯ อย่างต่อเนื่องเกิน 5 ครั้งต่อปี (2) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน เลือกเจาะจงผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรรม และเศรษฐกิจพอเพียง (3) กลุ่มวิทยากรและผู้ให้ความรู้ในศูนย์ฯ จำนวน 3 คน เลือกเจาะจงผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และได้รับเชิญมาเป็นวิทยากรอย่างต่อเนื่อง (4) กลุ่มผู้ประสานงานโครงการฯ จำนวน 6 คน ได้แก่ นักศึกษาวิชาการพัฒนาชุมชน จำนวน 2 คน อาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการฯ จำนวน 2 คน และเจ้าหน้าที่โครงการฯ จำนวน 1 คน เลือกเจาะจงผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลและบริหารจัดการโครงการฯ

2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.2.1 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการ ศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการฯ จากหนังสือ เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์

2.2.2 การสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่กำหนดไว้ตามวิธีการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ต่อเดือน และสถานภาพการสมรส ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale) มี 5 ระดับ (สุทธิพร บุญมาก, 2560) ได้แก่ 5 คะแนนหมายถึงมากที่สุด, 4 คะแนนหมายถึงถึงมาก, 3

คะแนนหมายถึงปานกลาง, 2 คะแนนหมายถึงน้อย, 1 คะแนนหมายถึงน้อยที่สุด และมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยสภาพการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ (สุทธิพร บุญมาก, 2560) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึงมากที่สุด, ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึงมาก, ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึงปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึงน้อย, ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึงน้อยที่สุด และตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

2.2.3 เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ดำเนินการเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยได้ดำเนินการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม โดยในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างขึ้นและได้ดำเนินการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแบบสอบถามเสนอตรวจสอบอีกครั้ง และทดลองเครื่องมือ (Try-out) จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach Coefficient) โดยการวิจัยได้ค่าสัมประสิทธิ์ = 0.725

2.2.4 นำแบบสอบถามที่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกจ่ายให้กลุ่มตัวอย่างจริงในการศึกษาวิจัยต่อไป

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.2.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ กลุ่มประชาชนชาวบ้าน กลุ่มวิทยากร/ผู้ให้ความรู้ในศูนย์ฯ และกลุ่มผู้ประสานงานโครงการฯ โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อสัมภาษณ์เฉพาะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ป่า ยาง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี่ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์จะใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไว้แล้ว ซึ่งเป็นแบบในการถามกับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์จะใช้คำถามจากแบบสัมภาษณ์ในลักษณะยืดหยุ่นและสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้ และนำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไปตรวจสอบและนำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

2.2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือผู้สังเกตเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มที่ถูกศึกษา และขณะเดียวกันก็สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือ ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่นอกไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จากนั้นนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอต่อผู้เข้าร่วมโครงการ และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกจ่ายแบบสอบถามไปยังประชากรเป้าหมายจำนวน 169 คน และรับแบบสอบถามกลับคืนมา

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ จะติดต่อเป็นการส่วนตัวก่อนเพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย รวมถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในการวิจัยเพื่อขอความร่วมมือ พร้อมทั้งแนบเอกสารข้อมูลสำหรับการเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์และนัดวันเวลาสถานที่ที่จะทำการสัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลการศึกษาวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชและนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตามวันเวลาสถานที่ที่นัด โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ กลุ่มประชาชนชาวบ้าน กลุ่มวิทยากร/ผู้ให้ความรู้ในศูนย์ฯ และกลุ่มผู้ประสานงานโครงการฯ รวมทั้งสิ้น 16 คน มีขั้นตอนการดำเนินการ คือ (1) การเตรียมสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมทั้งเตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ (2) การดำเนินการสัมภาษณ์ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัยอีกครั้ง ขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ และขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงภาพประกอบในขณะการสัมภาษณ์ รวมทั้งมีการแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบว่า ข้อมูลต่าง ๆ ภาพประกอบและเสียงที่บันทึกไว้นั้น ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและหากประเด็นใดที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่ประสงค์ให้บันทึกภาพและเสียง ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกตามความประสงค์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.2.1 วิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้จากแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ต่อเดือน และสถานภาพการสมรส ในตอนที่ 1 ทำการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ จำนวน และร้อยละ

4.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ปายาง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจิว

อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในตอนที่ 2 ทำการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการ ศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ป่ายาง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการ สัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มวิทยากร/ผู้ให้ความรู้ ในศูนย์ฯ และกลุ่มผู้ประสานงานโครงการฯ รวมทั้งสิ้น 16 คน เพื่อนำสาระสำคัญที่ได้จาก การสัมภาษณ์ แล้วสรุปประเด็นปัจจัยที่สำคัญ ๆ แล้วนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 55.62 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 44.97 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 77 คน คิดเป็น ร้อยละ 45.56 มีรายได้ต่อเดือน 10,001- 15,000 จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 39.05 และมีสถานภาพแต่งงาน จำนวนทั้งสิ้น 80 คน คิดเป็นร้อยละ 47.34

2. สภาพการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราช ภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ป่ายาง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

2.1 โดยรวมทุกด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.75) รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการตามแผนงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.88) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 1.22) ตามลำดับ

2.2 ด้านการวางแผน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 1.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ และระดมความคิดร่วมกันได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 1.32) รองลงมา คือ มีการวางแผนนโยบายของโครงการ และกิจกรรมที่ สอดคล้องกับปัญหา และตามภารกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 1.40) และข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดนโยบายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 1.40) ตามลำดับ

2.3 ด้านการจัดสรรทรัพยากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทรัพยากรที่มีภายในองค์กรได้รับการจัดสรรให้กับกระบวนการดำเนินงานทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 1.54) รองลงมา คือ มีการจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.84) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทรัพยากรที่มีการใช้ประโยชน์น้อยได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.22) ตามลำดับ

2.4 ด้านการดำเนินการตามแผนงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสำเร็จของแผนงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.95) รองลงมา คือ โครงการมีการดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.96) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การดำเนินการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.96) ตามลำดับ

2.5 ด้านการประสานงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดโครงการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.99) รองลงมา คือ ปัญหาที่เกิดจากการประสานงานกันในแต่ละฝ่าย และได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม และทันเวลา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.69) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการจัดทำโครงการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

2.6 ด้านการประเมินผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความพึงพอใจในการจัดโครงการในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.88) รองลงมา คือ ได้รับความรู้และความเข้าใจในโครงการนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.88) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

3. แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ป่ายาง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่า

3.1 แนวทางพัฒนาด้านการวางแผน พบว่า พัฒนาการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ดำเนินการ และประชาชนทั้งในและนอกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนี้ ช่วยให้เกิดการระดมแนวคิดที่สร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมกิจกรรมในโครงการเพื่อการพัฒนา

3.2 แนวทางพัฒนาด้านการจัดสรรทรัพยากร พบว่า พัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ ดิน น้ำ ต้นไม้ เช่น การจัดการดินที่ใช้ไม่ได้ให้ใช้ประโยชน์ได้ การใช้ทรัพยากรน้ำโดยการ ขุดบ่อ หรือไปสูบน้ำมาจากที่อื่น และต้องมีเงินเข้าไปพัฒนาในลักษณะการหมุนเวียนทรัพยากรด้านค่าใช้จ่ายการลงทุน

3.3 แนวทางพัฒนาด้านการดำเนินงานตามแผน พบว่า โครงการต้องตรงกับแผนที่วางไว้ ถ้าคนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการจะได้มีความรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ต้องแจ้งกำหนดการและระยะเวลาดำเนินงานไว้ให้ชัดเจน และเมื่อมีดำเนินงานแล้วควรปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด

3.4 แนวทางพัฒนาด้านการประสานงาน พบว่า การสร้างบรรยากาศของการสื่อสารให้เอื้อและสนับสนุนผู้ที่เกี่ยวข้อง เพราะการสื่อสารจะช่วยเกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีมีความไว้วางใจ รู้สึกปลอดภัย สบายใจ และมีแนวโน้มที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในการประสานงานได้ง่ายขึ้น

3.5 แนวทางพัฒนาด้านการประเมินผล พบว่า มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการในการดำเนินงาน และนำมาเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หากผิดพลาดก็ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในครั้งต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

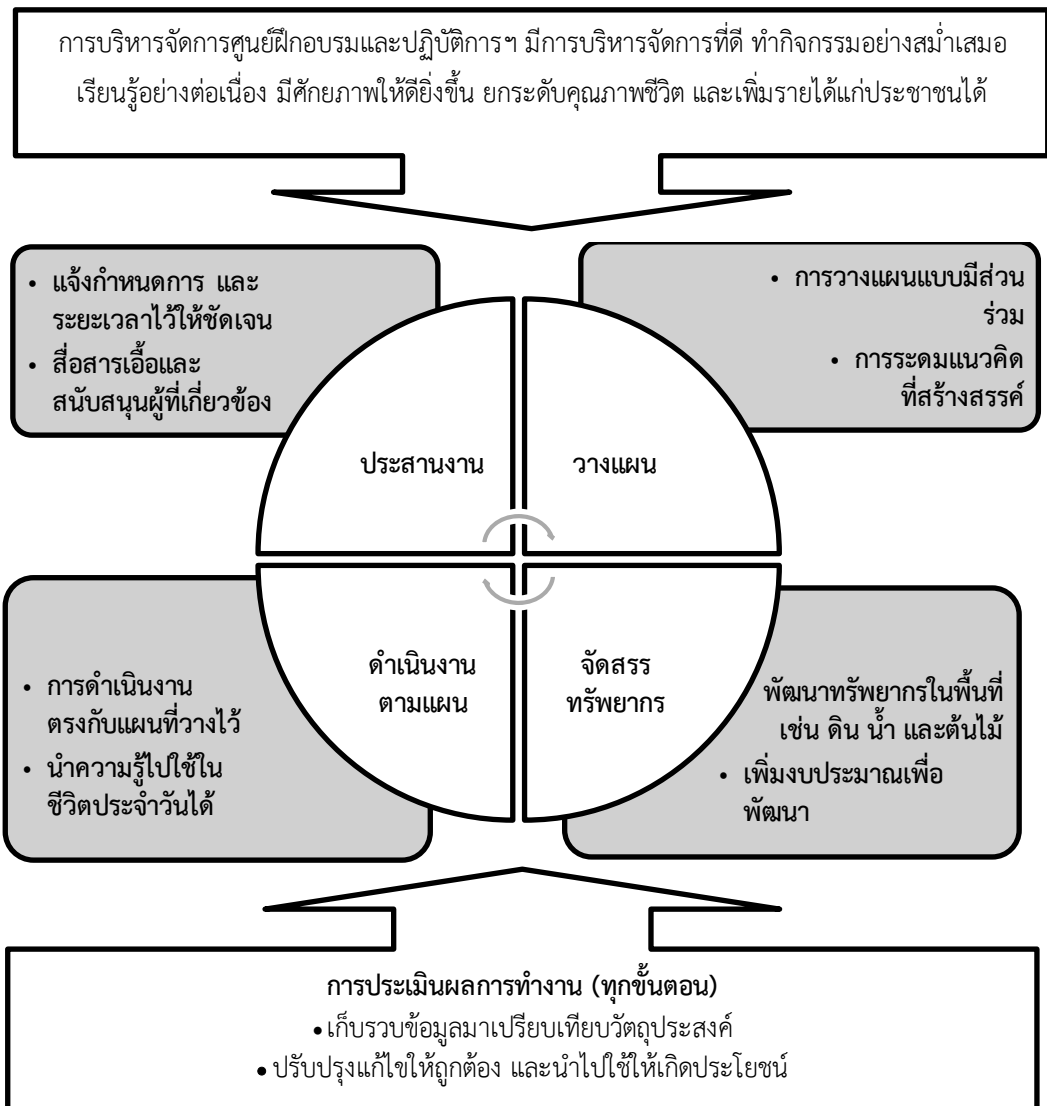
สภาพการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ป่ายาง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.75) สอดคล้องกับงานวิจัยของทศพร เชื้อปรารงค์ และอนิรุทธ์ สติมัน (2556) ที่สรุปว่า การพัฒนาสื่อการศึกษาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของศูนย์เครือข่ายประชาสุขุขบ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.27) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของปัญญา จันทโคต และกุลธิดา ท่วมสุข (2558) ที่สรุปว่า ก่อนเริ่มดำเนินโครงการมีการวางแผนงานกลุ่มเป้าหมาย

หลักของศูนย์ คือจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติจริงจัง มีการประเมินผล และสรุปผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดโครงการด้านการพัฒนาชุมชน และการบริการความรู้ในระดับมาก

แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่ หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ปาย่าง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีการวางแผนแบบมีส่วนร่วม และการระดมแนวคิดที่สร้างสรรค์ พร้อมกับพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ เช่น ดิน น้ำ และต้นไม้ รวมถึงงบประมาณที่เข้าไปพัฒนาในลักษณะค่าใช้จ่ายการลงทุน มีการดำเนินงานที่ตรงกับแผนงานที่วางไว้ และสามารถความรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีการแจ้งกำหนดการ และระยะเวลาดำเนินงานไว้ให้ชัดเจน มีการสื่อสารให้เอื้อและสนับสนุนผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี รู้สึกปลอดภัย และสบายใจ ในขณะที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการนำมาเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับการศึกษาของภาคภูมิ อินทร์พุงและประณต นันทิยะกุล (2560) ที่สรุปว่า แนวทางบริหารจัดการโครงการฯ อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมุ่งเน้นความร่วมมือ และการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐ เอกชน และประชาชนในลักษณะ “วางแผนร่วมกัน” เพื่อขยายเครือข่ายอย่างมีระบบด้วยทรัพยากร หรือ “งบประมาณ” ในการทำงานอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมประสานการทำงานในลักษณะ “การประสานงานซึ่งกันและกัน” อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมด้วยพัฒนาแผนการบริหารจัดการในกรอบแนวคิดผสมผสานระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะ “การประเมินผลการทำงาน” เพื่อการเติบโตและผลสำเร็จของโครงการฯ ในระยะยาว

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่ หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ปาย่าง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ของแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ปายาง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากภาพที่ 1 สภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ แหล่งเรียนรู้พื้นที่ปายาง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ (1) การวางแผน ใช้การวางแผนแบบมีส่วนร่วม และการระดมแนวคิดที่สร้างสรรค์ (2) การจัดสรรทรัพยากร โดยการพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ เช่น ดิน น้ำ ต้นไม้ และงบประมาณเพื่อการพัฒนา (3) การดำเนินงานตามแผน เป็นการ

ดำเนินงานที่ตรงกับแผนที่วางไว้ และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (4) การประสานงาน แจ้งกำหนดการ และระยะเวลาไว้ชัดเจนสื่อสาร ทำให้เอื้อและสนับสนุนผู้ที่เกี่ยวข้อง และ (5) การประเมินผลการทำงาน เก็บรวบรวมข้อมูลมาเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทุกขั้นตอน ทำให้ทราบว่า มีการบริหารจัดการและมีการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเพื่อเสริมศักยภาพให้ดียิ่งขึ้น สามารถยกระดับคุณภาพชีวิต และเพิ่มรายได้แก่ประชาชนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการศึกษาในด้านการวางแผน แม้อยู่ในระดับมาก แต่ก็มีความเฉื่อยน้อยที่สุด ทางศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ ควรมีการพัฒนาการวางแผน เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน
2. การบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ ในลักษณะเครือข่าย หรือให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนทุกช่วงวัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏฯ เพื่อนำมาเป็นข้อเสนอในการแก้ไข และการบริหารจัดการที่มีตรงกับความต้องการมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จุฬารพร แซ่หลี. (2563). ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. *วารสารรัชต์ภาคย์ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 14(32), 155-167.
- ทศพร เชื้อปรารงค์ และอนิรุทธ์ สติมัน. (2556). การพัฒนาสื่อการศึกษาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง 1 ไร่ ไม่ยาก ไม่จน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 5(1), 97-107.
- ปัญญา จันทโคต และกุลธิดา ท่วมสุข. (2558). การประเมินผลการดำเนินของศูนย์เรียนรู้ชุมชนในประเทศไทย. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 33(2), 92-107.

- ภาคภูมิ อินทร์ผดุง และประณต นันทิยะกุล. (2560). การบริหารจัดการโครงการ 1 ไร่ ได้ 1 แสนบาท ของจังหวัดนนทบุรี ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 7(2), 212-226.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. (2562). *มรภ. นศ. จัดการฝึกอบรม โครงการ 1 ไร่ หายจน คนราชภัฏ รุ่นที่ 1. สัปดาห์ที่ 1. สัปดาห์ที่ 2 เมษายน 2563*, จาก <https://www.nstru.ac.th/th/news/view/2048>
- วรรณภา ศรีพุทธสมบูรณ์. (2559). *การประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนา คักยภาพ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง.
- ศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการโครงการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏ. (2562). *ใบลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการ. นครศรีธรรมราช : ศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติการโครงการ 1 ไร่หายจน คนราชภัฏ*.
- สุทธิพร บุญมาก. (2560). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.